

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Kennis en Strategie

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Onze referentie

54231398

Bijlagen

1

Datum 2 oktober 2025

Betreft Ontwerp-jaarwerkplan 2026 van de Inspectie van het Onderwijs

Hierbij bieden wij u het ontwerp-jaarwerkplan 2026 van de Inspectie van het Onderwijs aan. Deze toezending geschiedt in het kader van de procedure bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Wet op het Onderwijstoezicht. Op grond van deze bepaling kan het jaarwerkplan niet eerder door ons worden goedgekeurd dan vier weken nadat het ontwerp van het jaarwerkplan aan de Staten-Generaal is overlegd. Het verkiezingsreces wordt in deze termijn niet meegerekend.

Dit document is aan beide Kamers der Staten-Generaal gezonden.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gouke Moes

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Koen Becking

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Jaarwerkplan 2026

Doelen en Activiteiten
Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, 29 augustus 2025

Voorwoord

In 2026 bestaat de Inspectie van het Onderwijs 225 jaar. Daar zijn we trots op. Sinds 1801 werken we aan effectief toezicht voor beter onderwijs. Niet steeds op dezelfde manier, maar wel met dezelfde achterliggende gedachte. In een wereld die voortdurend verandert, zijn we een constante factor in het onderwijs. We dragen bij aan goed onderwijs, focus en continuïteit. Dit doen we op een constructieve manier, in verbinding met het onderwijsveld en de samenleving.

We werken met een mix van toezichtactiviteiten op verschillende niveaus: scholen en opleidingen, besturen en het hele stelsel. Dat noemen we een integrale benadering. De activiteiten op de verschillende niveaus hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar. Signaleren we knelpunten in het onderwijs? Dan bepalen we wat de beste aanpak is. Knelpunten op het niveau van het stelsel kunnen aanleiding zijn om besturen, scholen of opleidingen te onderzoeken. Omgekeerd kunnen problemen op school- of instellingsniveau aanleiding zijn om deze zaken ook op stelselniveau te onderzoeken.

De afgelopen jaren verschoven we onze focus van het toezicht in de verhouding tussen de 3 niveaus meer richting scholen en opleidingen. De wens dat we als inspectie meer naar scholen toe gaan, leeft breed in de samenleving en de politiek. Zelf vinden wij het ook belangrijk om een nieuwe balans in ons toezicht aan te brengen. Op het moment dat we dit jaarwerkplan geschreven hebben, werken wij verder uit hoe we ons toezicht op scholen de komende jaren kunnen intensiveren. We houden daarbij rekening met wat er in de samenleving speelt.

In 2026 voeren we al aanpassingen door in onze toezichtmix, met als doel om met de beschikbare middelen meer scholen te bezoeken. Daarbij vinden we het belangrijk dat we ook onze andere wettelijke taken recht doen en de effectiviteit en toegevoegde waarde van ons toezicht voorop laten staan. We blijven besturen aanspreken op hun eindverantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteit en de continuïteit binnen hun organisatie. Ook het toezicht op het niveau van het stelsel blijft, naast dat het een wettelijke taak is, een onmisbaar onderdeel van ons toezicht. Onze stelselonderzoeken geven ons een beeld van het stelsel als geheel en geven belangrijke aanknopingspunten voor de verbetering van ons toezicht.

Al een aantal jaar geven we extra aandacht aan sociale veiligheid en basisvaardigheden op scholen. Deze focus houden we ook vast in 2026. Een veilige omgeving is namelijk de basis om te kunnen leren. En de basisvaardigheden – de vaardigheden op het gebied van taal, rekenen-wiskunde en burgerschap – zijn ontzettend hard nodig om mee te kunnen doen in onze maatschappij. De maatschappelijke opgave voor alle betrokkenen bij ons onderwijs is om kinderen en jongeren toe te rusten om zo volledig mogelijk mee te kunnen doen in onze samenleving.

Als inspectie blijven we leren. We evalueren ons toezicht constant en spreken met het onderwijsveld over de effectiviteit van ons toezicht. De uitkomsten hiervan gebruiken we bij de ontwikkeling van ons nieuwe onderzoekskader dat in 2027 van kracht wordt. De komende jaren zullen we hier belangrijke stappen in zetten. We leren ook van wetenschappers en inspecteurs-generaal die in 2025 een peerreview deden van onze werkwijze.

Onze missie blijft staan: effectief toezicht voor beter onderwijs. Voor alle leerlingen en studenten. We willen bijdragen aan het functioneren van het onderwijsstelsel door daar te zijn waar we het meest nodig zijn. Onafhankelijk en onpartijdig, met zorg voor continuïteit en een focus op wat leeft in de samenleving. Daar blijven we ons ten volle voor inzetten.

Alida Oppers
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4	5	Samenwerking in het toezicht	22
			5.1	Inspectieraad	23
			5.2	Toezicht Sociaal Domein	23
			5.3	NVAO en CDHO	23
			5.4	Wetenschappelijke samenwerking	23
			5.5	Overleg met het georganiseerde onderwijsveld	24
			5.6	Vide	24
			5.7	Overleg met opsporingsinstanties	24
			5.8	Samenwerking met de Autoriteit Persoonsgegevens	24
			5.9	Stakeholders gemeentelijk toezicht	25
			5.10	Internationale samenwerking	25
2	Instellingstoezicht en specifieke onderdelen van toezicht	6	6	Toegankelijkheid, transparantie en verantwoording	26
2.1	Aanpak toezicht in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs	7	6.1	Rapporteren over instellingstoezicht en stelseltoezicht	27
2.2	De werkwijze in het primair, voortgezet, speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs	8	6.2	Duidelijk communiceren	27
2.3	Toezicht hoger onderwijs	10	6.3	Kwaliteitszorg	27
2.4	Gemeentelijk toezicht	10	6.4	Wet open overheid en Algemene Verordening Gegevensbescherming	27
2.5	Specifieke onderdelen van het toezicht van de inspectie	11	6.5	Evaluatie van het toezicht	27
			6.6	Onafhankelijke Klachtadviescommissie	28
			6.7	Raad van Advies	28
3	Stelseltoezicht	14	7	Budget en capaciteit	29
3.1	Programmering stelseltoezicht	15			
3.2	Vormen van stelseltoezicht	15			
4	Overige taken van de inspectie	19			
4.1	Vertrouwensinspecteurs van het onderwijs en de kinderopvang	20			
4.2	Uitvoeringstoetsen, adviezen en ontheffingen	20			
4.3	Wet normering topinkomens	21			
4.4	Accountantsreviews	21			
4.5	Vragen van publiek en instellingen	21			

1 Inleiding

In dit jaarwerkplan beschrijven we als Inspectie van het Onderwijs de werkzaamheden die wij in 2026 van plan zijn om te doen en welke ontwikkelingen eraan komen. We willen met ons toezicht effectief zijn en aansluiten op actuele vraagstukken. We werken aan effectief toezicht voor beter onderwijs: dat is onze missie. Hiermee zetten we ons in om de onderwijskwaliteit en de continuïteit van het onderwijs te behouden en te verbeteren.

Zoals in het voorwoord ook is benoemd, werkt de inspectie momenteel aan verschillende trajecten. Zo werken we aan een nieuw onderzoekskader, dat in 2027 in werking zal treden. Ook zijn we in reactie op [2 aangenomen Kamermoties](#) bezig met de intensivering van ons scholentoezicht en het onderzoeken van een mate van periodiciteit in de schoolbezoeken.

Ook hebben we een peerreview uit laten voeren op onze toezichts aanpak. En onderzocht de Auditdienst Rijk (ADR) de informatieverstrekking aan de Kamer over de frequentie van schoolbezoeken tussen 2012 en 2021. Deze trajecten zullen in 2026 en ook daarna invloed hebben op de werkwijze van de inspectie. Op het moment van schrijven van dit jaarwerkplan is nog niet duidelijk welke gevolgen dit precies heeft.

De inspectie heeft de wettelijke taak om toezicht te houden op 3 niveaus: het stelsel, besturen en scholen/opleidingen. We houden toezicht in samenhang: het toezicht op elk van de verschillende niveaus voedt de andere niveaus. We willen ons kunnen aanpassen en snel kunnen schakelen op thema's met prioriteit. We zijn actief bij besturen, scholen en opleidingen en op thema's waar dat het meeste nodig is. Hierbij ligt onze inhoudelijke focus op het verbeteren van de basisvaardigheden en het versterken van sociale veiligheid op scholen.

We evalueren onze werkwijze in het toezicht regelmatig. Als het nodig is, stellen we deze bij. Bijvoorbeeld door een verandering in de wet. Voor de inrichting van ons toezicht hanteren we allereerst de kaders vanuit de wetgeving. Ook hebben we aandacht voor ontwikkelingen in de samenleving. We vernieuwen ons toezicht met de kennis die we opdoen tijdens de uitvoering van onze taken en op basis van wat aantoonbaar werkt in het toezicht.

In [hoofdstuk 2](#) van dit jaarwerkplan beschrijven we ons instellingstoezicht: we gaan in op onze werkwijze voor besturen en hun scholen, instellingen en opleidingen en het gemeentelijk toezicht. Ook kijken we vooruit naar ontwikkelingen na 2026. Tot slot geven we aandacht aan specifieke onderdelen van het toezicht. Bijvoorbeeld het toezicht op de samenwerkingsverbanden en het toezicht in het Caribisch gebied.

In [hoofdstuk 3](#) gaan we in op de ontwikkelingen voor 2026 in ons stelseltoezicht. Hier vertellen we meer over onze meerjarige onderzoekslijnen en de onderzoeksprogrammering voor 2026. Met ons stelseltoezicht richten we ons vooral op de 6 belangrijke thema's in het onderwijs: kwaliteit van het onderwijs, basisvaardigheden en curriculum, gelijke kansen en schoolloopbanen, passend onderwijs, welbevinden en veiligheid en onderwijsprofessionals.

In [hoofdstuk 4](#) beschrijven we enkele specifieke taken van de inspectie. Denk aan aspecten van het financieel toezicht en de taken van de vertrouwensinspecteurs.

In [hoofdstuk 5](#) laten we zien hoe we als inspectie met andere partijen samenwerken, nationaal en internationaal. Zo zijn er samenwerkingen met universiteiten en hogescholen. Ook hebben we regelmatig contact met onderwijsinspecties uit andere landen, via het netwerk van The Standing International Conference of Inspectorates (SICI). We werken samen met andere Nederlandse inspecties in de inspectieraad.

In [hoofdstuk 6](#) geven we aan hoe we werken aan onze toegankelijkheid en transparantie en hoe we ons verantwoorden. Zo is hier te lezen hoe wij rapporteren over ons instellings- en stelseltoezicht. Ook is te vinden hoe wij ons toezicht evalueren.

In [hoofdstuk 7](#) gaan we in op het budget dat de inspectie beschikbaar heeft en hoe we dit budget in 2026 verwachten te besteden.

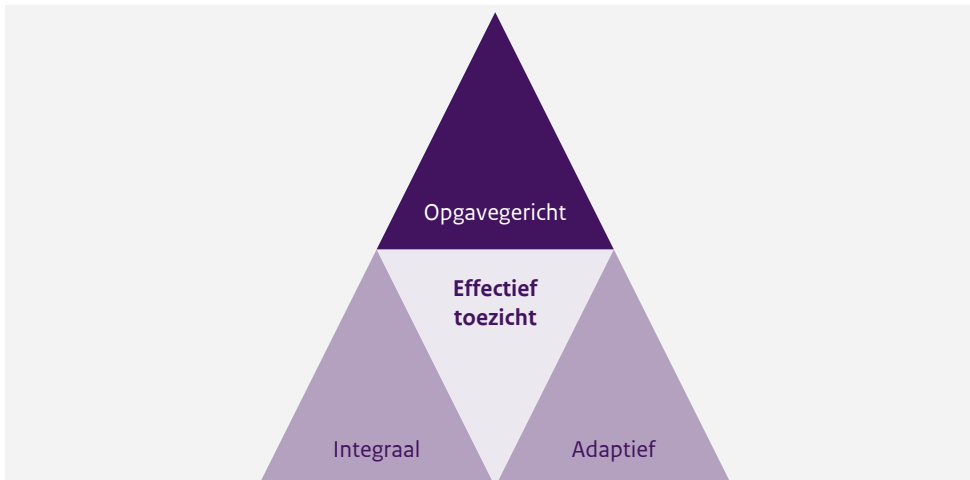

2 Instellingstoezicht en specifieke onderdelen van toezicht

De Inspectie van het Onderwijs heeft als taak om toezicht te houden op het naleven van de onderwijswet- en regelgeving door de besturen en scholen en opleidingen. Daarmee waarborgen we de basiskwaliteit en de (financiële) continuïteit van het onderwijs. Ook heeft de inspectie de taak om de ontwikkeling en de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Deze taken komen samen in ons instellingstoezicht.

2.1 Aanpak toezicht in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs

De strategische visie van de inspectie is opgavegericht, integraal en adaptief. Deze werkwijze zorgt ervoor dat het toezicht effectief wordt ingezet.

2.1.1 Opgavegericht toezicht

Ons toezicht is opgavegericht: we richten ons op de kern van onderwijskwaliteit. We sluiten aan bij de actuele maatschappelijke opgaven die we in het onderwijsstelsel zien. Zoals burgerschap, kansengelijkheid en nieuwkomers. Sinds een aantal jaar krijgen de basisvaardigheden en sociale veiligheid in het bijzonder de aandacht. Dit blijft zo in 2026.

Basisvaardigheden

Om goed te kunnen functioneren in hun onderwijsloopbaan en in de Nederlandse samenleving, hebben leerlingen en studenten basisvaardigheden nodig. Daarom bevatten onze onderzoekskaders sinds 1 augustus 2023 de standaard Basisvaardigheden, ook wel Onderwijsproces o (OPo) genoemd. Hiermee leggen we extra nadruk in het toezicht op het curriculum voor Nederlandse taal, rekenen-wiskunde en burgerschap, en op de rol van besturen en schoolleiders. Als onderdeel van de aandacht voor burgerschap blijft de inspectie

nadrukkelijk letten op strijdigheden en risico's rond basiswaarden, waaronder racisme en discriminatie.

Sinds augustus 2025 weegt de standaard OPo mee voor het eindoordeel op school-, afdelings- of opleidingsniveau. Hier zijn de onderzoekskaders op aangepast. Deze wijzigingen zijn besproken in het overleg met vertegenwoordigers uit het onderwijsveld (ook wel: [de Ringen](#)). Het eindoordeel op de standaard is Onvoldoende als 2 van de 3 basisvaardigheden onvoldoende zijn. Deze werkwijze geldt voor de schooljaren 2025/2026 en 2026/2027. Met de introductie van de nieuwe onderzoekskaders per 2027 zullen we als inspectie de standaard OPo opnieuw bekijken. Daarbij horen ook de weging en positionering binnen het kader.

Sociale veiligheid

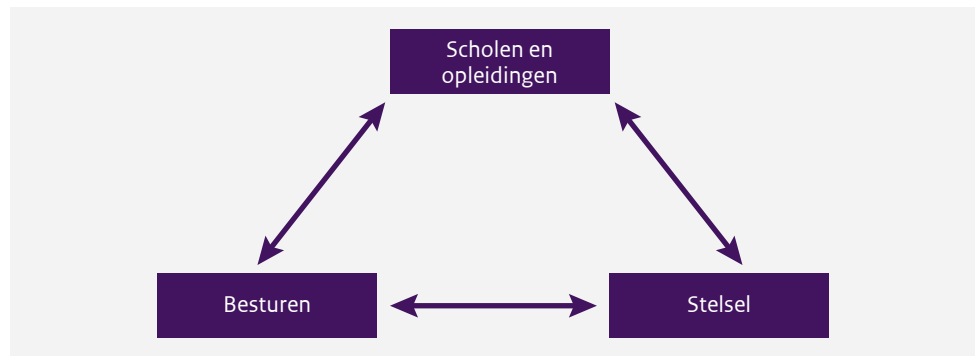
Het is belangrijk dat kinderen leren in een (sociaal) veilig leerklimaat. Dit kan als leerlingen en medewerkers worden beschermd tegen grensoverschrijdend gedrag en ze geen negatieve gevolgen ervaren door handelingen van anderen. We hebben ons toezicht geïntensiveerd op de borging van de sociale veiligheid van leerlingen door de school.

Die lijn van geïntensiveerd toezicht zetten we in 2026 voort. We grijpen sneller dan voorheen in bij meldingen en signalen. Ook het toezicht op tijdige inzending van monitoringsgegevens aan de inspectie is aangescherpt: scholen die de wettelijk verplichte informatie over de veiligheidsbeleving van leerlingen niet op tijd insturen, krijgen daarvoor maatregelen opgelegd. Dit is bijvoorbeeld in de vorm van een herstelopdracht. Als inspectie betrekken we de monitoringsgegevens die scholen aanleveren stelselmatig bij preventief risicogericht toezicht. Als het gevoel van veiligheid afneemt, spreekt de inspectie de school aan. Ook hebben we extra geïnvesteerd in de bekendheid van de [vertrouwensinspectie](#). Deze intensivering betekenen dat de inspectie meer informatie heeft over de situaties op scholen en sneller kan optreden als dit nodig is.

De onverdraagzaamheid en polarisatie in de samenleving nemen toe. Ook jonge mensen hebben daarmee te maken. De wettelijke opdracht tot bevordering van burgerschap vraagt scholen om de basiswaarden van de democratische rechtsstaat te bevorderen, en risico's en strijdigheid tegen te gaan. Dat raakt aan respectvolle omgang met seksuele diversiteit, evenals aan verschijnselen als antisemitisme, islamofobie of xenofobie. De inspectie heeft expliciet aandacht voor deze thema's in het reguliere toezicht. Aanvullend hierop zal in 2026 verdiepend onderzoek gedaan worden naar de wijze waarop scholen omgaan met deze problematiek.

2.1.2 Integraal toezicht

De samenhang tussen het onderwijsstelsel, besturen en scholen/opleidingen is essentieel voor effectief toezicht, de interactie tussen de niveaus zorgt voor meerwaarde. Zo bepalen knelpunten die we op stelselniveau tegenkomen mede de onderwerpen die extra aandacht krijgen in het toezicht op besturen en scholen/opleidingen. En andersom kan het nuttig zijn om bepaalde zaken die we op bestuurs-, school- en opleidingsniveau tegenkomen op stelselniveau te adresseren: ons toezicht op scholen/opleidingen en bij besturen vormt belangrijke input voor onze stelselonderzoeken. Veranderingen in het toezicht op een van de 3 niveaus, hebben dus gevolgen voor de andere 2 niveaus. We werken continu aan de juiste balans tussen deze 3 niveaus. Zo kunnen we ons toezicht zo effectief mogelijk uitvoeren. Hierbij streven we naar een goede balans in ons toezicht op de verschillende niveaus: het stelsel, besturen, en scholen/opleidingen. We richten onze activiteiten op de gebieden waar ze het meest nodig zijn - bij besturen, scholen en opleidingen, en op specifieke thema's.

2.1.3 Adaptief toezicht

De inspectie streeft naar adaptief toezicht. Dat wil zeggen dat we wendbaar zijn en snel kunnen schakelen op actuele thema's en aandachtspunten. Naast structureel toezicht, doen we interventies op maat. Dat betekent dat we kiezen voor de meest passende vorm van toezicht, afgestemd op de situatie. Zo kunnen we snel en flexibel de onderwijskwaliteit onder de loep nemen en kunnen we zijn waar dat het meest nodig is. Een voorbeeld hiervan is de aandacht voor de diploma fraude in de zorg binnen het mbo. Adaptief toezicht gaat ook over keuzes maken: welke interventie past het beste en wat is er nu nodig? Het onderwijslandschap in Nederland is divers:

scholen, opleidingen en besturen hebben verschillende karakteristieken en andere niveaus van professionaliteit en kwaliteit. De inspectie zet daarom verschillende vormen van toezicht in.

We voeren verschillende typen onderzoeken uit. Die helpen ons om een zo effectief mogelijke mix van instrumenten samen te stellen voor ons toezicht. In 2026 krijgt de wens uit de politiek en maatschappij om als inspectie meer scholen fysiek te bezoeken aandacht. We onderzoeken hoe we, naar aanleiding van de [motie Rooderkerk](#), alle (unieke) scholen elke 4 jaar kunnen bezoeken. In de uitvoeringstoets staat hoe we het toezicht invullen en op welke manier we de scholen kunnen bezoeken. We sturen in 2026 waar mogelijk al bij wanneer de uitkomst van de uitvoeringstoets zorgt voor verdere veranderingen in ons toezicht.

De huidige focus binnen de toezichtsmix ligt nu vooral op het funderend onderwijs. Maar als inspectie zien wij hier ook de samenhang met en verantwoordelijkheid voor het mbo. Daarom starten we met een traject om de toezichtsmix aan te scherpen voor het mbo om in 2027 tot een aangescherpte toezichtsmix te komen. Dit traject maakt duidelijk welke vormen van toezicht belangrijk en nodig zijn om zo effectief mogelijk toezicht te houden op de onderwijskwaliteit in het mbo, op opleidingsniveau, bestuursniveau en stelselniveau. De inspectie heeft beperkt capaciteit beschikbaar binnen de mbo-sector, dit is een aandachtspunt. Dit geeft mogelijk beperkingen in de wenselijke aanpassingen binnen de toezichtsmix.

2.2 De werkwijze in het primair, voortgezet, speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

2.2.1 Onderzoekskaders in het primair, voortgezet, speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

De [sectorale onderzoekskaders](#) beschrijven onze werkwijze. Deze kaders bevatten waarderingskaders die beschrijven wat we onderzoeken, beoordelen of een waardering geven. Ze bestaan uit een aantal kwaliteitsgebieden met daaraan gekoppelde standaarden. Deze onderzoekskaders gelden voor de onderwijssectoren primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), speciaal onderwijs (so) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo). De huidige onderzoekskaders gelden vanaf 1 augustus 2021 en zijn sindsdien ieder jaar iets bijgesteld. De kaders worden jaarlijks bijgesteld, omdat er bijvoorbeeld wijzigingen zijn in de wet- en

regelgeving. Zo zullen ze ook in 2026 bijgesteld worden. Naast de jaarlijkse bijstelling, zal in 2026 gewerkt worden aan de volledige herziening van de onderzoekskaders. Per 1 augustus 2027 zal namelijk het vernieuwde toezicht van toepassing zijn.

2.2.2 Type onderzoeken

De inspectie heeft het toezicht op scholen de afgelopen jaren geïntensiveerd door risicogericht en met steekproeven breder en dieper onderzoek te doen. Ook in 2026 gaan we meer naar scholen en opleidingen. Dit doen we onder andere met het onaangekondigd schoolbezoek. Om ruimte te geven aan deze nieuwe vorm van toezicht, is het nodig dat we het toezicht op het niveau van besturen en het stelsel ook anders vormgeven. Het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs en het financieel toezicht vindt integraal plaats. Hierna volgen de belangrijkste vormen van toezicht op besturen, scholen en opleidingen.

Risico-kwaliteitsonderzoeken

Met onze jaarlijkse prestatie- en risicoanalyse volgen we de prestaties van alle besturen, scholen en opleidingen in het funderend onderwijs en het mbo. Hierin betrekken we vooral de onderwijsresultaten, de financiële kengetallen, de ontwikkeling van de leerlingenpopulatie of studentaantallen en eventuele signalen van bijvoorbeeld ouders, leerlingen of studenten. Met de analyse krijgen we de besturen, scholen en opleidingen in beeld waar de risico's het grootst zijn. Naar aanleiding van de analyse doen we op deze scholen en opleidingen kwaliteitsonderzoeken. We geven waar nodig herstelopdrachten. We verwachten dat we in 2026 een vergelijkbaar aantal risico-kwaliteitsonderzoeken uitvoeren als in 2025. Ook bij besturen voeren we risicogericht onderzoek uit, zie ook *Toezicht op besturen en hun scholen en opleidingen*.

Steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken

Met onze steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken krijgen we een beter beeld van de staat van het onderwijs in Nederland. De onderzoeken leveren informatie op voor het onderwijsveld, de politiek, het beleid en het toezicht. Wanneer hier aanleiding toe is, geven we ook herstelopdrachten aan scholen en opleidingen.

Een beter en diepgaander inzicht in de (ontwikkeling van de) onderwijskwaliteit kan bijdragen aan de verbetering van het onderwijs. We verwachten het aantal steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken licht terug te brengen. Daardoor kunnen we meer tijd besteden aan de onaangekondigde lesbezoeken. De lichte daling van het aantal steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken geldt niet voor het mbo. In het mbo zijn we een jaar later gestart met

de steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken op opleidingen. Om tot een representatieve steekproef te komen, is het daarom nodig om het aantal steekproefsgewijze onderzoeken op hetzelfde niveau te houden.

Onaangekondigde schoolbezoeken

De inspectie heeft in 2024 een verkenning gedaan naar [onaangekondigd toezicht in het funderend onderwijs](#). Ook is er een motie ([motie Kisteman en Rooderkerk](#)) aangenomen waarin de regering wordt verzocht om de Inspectie van het Onderwijs meer onaangekondigde inspecties te laten uitvoeren. In 2025 zijn we gestart met de ontwikkeling en de invoering van onaangekondigd toezicht in het primair onderwijs.

In 2026 gaan we verder met onaangekondigde schoolbezoeken in het primair onderwijs. Hiermee willen we op scholen in kaart brengen of er risico's zijn. Dat doen we met een lichte toets die zich richt op de begeleiding en leskwaliteit. Deze bezoeken bestaan uit lesbezoeken en gesprekken met leerlingen, docenten en de schoolleiding. Als er risico's zijn, spreken we het bestuur van de school hierop aan. Als we grotere risico's zien, zullen we een uitgebreider risico-kwaliteitsonderzoek uitvoeren. We zijn begonnen met de invoering van de bezoeken in het primair onderwijs. Zo kunnen we in de praktijk testen wat werkt en wat niet, voordat dit verder geïmplementeerd wordt. In 2026 zullen naast het po ook in het vo en het so onaangekondigde schoolbezoeken uitvoeren.

Toezicht op besturen en hun scholen of opleidingen

Besturen zijn volgens de wet verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun scholen of opleidingen. Daarnaast zijn ze verantwoordelijk voor deugdelijk financieel beheer. Besturen zijn bovendien in de positie om continu de vinger aan de pols te houden bij hun scholen of opleidingen en kunnen ingrijpen als dat nodig is.

In het bestuurstoezicht staat de vraag centraal of en hoe het bestuur ervoor zorgt dat het onderwijs van voldoende kwaliteit is en of er sprake is van continuïteit. Ook doen we als inspectie verder onderzoek naar het financieel beheer door onze continuïteitsanalyses en risicomonitoring. Geld is een belangrijk sturingsmechanisme voor het realiseren van onderwijskundige opgaves en ambities en daarmee veel meer dan een randvoorwaardelijk aspect. Bestuursonderzoek bevat ook inspectiebezoeken op scholen en opleidingen. Dit noemen we ook wel verificatieonderzoek. Verificatieactiviteiten laten zien of de sturing op de kwaliteit en continuïteit door het bestuur ook in de praktijk werkt. Als het nodig is, doen we ook risico-onderzoeken bij scholen en opleidingen.

De afgelopen jaren gaven we als inspectie meer aandacht aan onderzoek op scholen. We hebben ervoor gekozen om de capaciteit voor de uitgebreidere bestuursonderzoeken meer risicogericht in te zetten. Bij de besturen waar we de grootste risico's verwachten, doen we een volledig bestuursonderzoek. Daarnaast krijgt jaarlijks een kwart van de overige besturen een proportioneel bestuursbezoek. Het bestuursbezoek is minder uitgebreid dan het bestuursonderzoek, maar hier is wel een oordeel aan verbonden. We houden hierbij het perspectief om te komen tot een optimale toezichtsmix vanaf 2027 voor ogen.

2.2.3 Stimulerend toezicht

Op 26 juni 2024 is het rapport '[Versterking stimulerend toezicht – herijking stimulerend toezicht](#)' gepubliceerd. Hierin onderzochten we als inspectie wat stimulerend werkt in het toezicht. Ook schetsen we mogelijkheden om toezicht meer stimulerend te maken.

Een deel van de maatregelen is al ingezet. Om het andere deel van de maatregelen te kunnen inzetten, moeten de onderzoekskaders worden aangepast. Voor uitvoering van maatregelen naar aanleiding van het rapport is een tijdspad met interventies uitgestippeld tot de zomer 2027. Met ingang van het nieuwe onderzoekskader in augustus 2027 zijn alle interventies inzetbaar.

2.3 Toezicht hoger onderwijs

In het hoger onderwijs bevorderen we als inspectie de kwaliteit van het stelsel. We volgen de ontwikkelingen op het gebied van de kwaliteit en de financiële staat van het hoger onderwijs.

Daarnaast monitoren we of instellingen voor hoger onderwijs voldoen aan de geldende wettelijke voorschriften. Als er signalen zijn van niet-naleving, kunnen we een gericht onderzoek instellen. We houden ook toezicht op de naleving van de Wet bescherming namen en graden hoger onderwijs, zowel bij hoger onderwijsinstellingen als bij andere onderwijsaanbieders. In het hoger onderwijs werken we met 2 kaders: het Onderzoekskader hoger onderwijs en het Onderzoekskader accreditatiestelsel hoger onderwijs. Deze kaders gelden sinds september 2024.

We houden toezicht op zowel bekostigde als niet-bekostigde instellingen. Het financiële toezicht richt zich op rechtmatigheid, doelmatigheid en continuïteit en gaat in de eerste plaats alleen over de bekostigde instellingen, tenzij ons wordt gevraagd te adviseren over het recht om graden te verlenen. In dat geval toetsen we ook bij niet-bekostigde instellingen de financiële

continuïteit. Dat doen we ook als daar signalen zijn waarbij de belangen van de student (mogelijk) worden geschaad.

Daarnaast is het onze taak om periodiek de kwaliteit van het functioneren van het accreditatiestelsel te onderzoeken. Dit stimulerend toezicht gaat om het Nederlandse deel van het Nederlands-Vlaamse accreditatiestelsel. Het omvat geen toezicht op de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) zelf, maar op de kwaliteit van het functioneren van het accreditatiestelsel in Nederland. We voeren dit toezicht uit op basis van een apart toezichtkader, met daarin onze werkwijze en ons waarderingskader. In het waarderingskader staat aan welke kwaliteitstandaarden het accreditatiestelsel moet voldoen.

Met de NVAO en de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) maken we afspraken om dubbele bevraging en daarmee overlap te voorkomen. De stelselonderzoeken die wij doen, maken onderdeel uit van de jaarlijkse informatieafspraken met de Vereniging Hogescholen, Universiteiten van Nederland (UNL) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Tot slot hebben we als inspectie een adviserende rol in het hoger onderwijs. Bijvoorbeeld bij toetredingsaanvragen van rechtspersonen voor hoger onderwijs en bij aanvragen voor transnationale educatie.

In 2025 zijn we gestart met uitvoeringstoetsen voor het Wetsvoorstel screening kennisveiligheid en het Wetsvoorstel Cyberbeveiliging. Dit zijn 2 wetstrajecten waarbij wordt onderzocht of en hoe de Inspectie van het Onderwijs kan toezien op deze wetten. Dit kan in 2026 een intensief invoeringstraject worden.

2.4 Gemeentelijk toezicht

Gemeenten hebben taken gekregen voor de uitvoering van landelijke wetten voor kinderopvang en onderwijs. Dit heet ook wel medebewind. Als inspectie houden we interbestuurlijk toezicht op deze taken. We stimuleren gemeenten om de doelen van de medebewindstaken als uitgangspunt te nemen voor hun beleid en de uitvoering ervan zoveel mogelijk te verankeren in hun kwaliteitscyclus. Wanneer dat nodig is, ondernemen we gericht actie om te zorgen dat de gemeenten hun taken uitvoeren.

2.4.1 Interbestuurlijk toezicht

Het uitgangspunt is dat we elk jaar met alle gemeenten praten over de uitvoering van de verschillende medebewindtaken. De jaarlijkse gemeentelijke verantwoording over de uitvoering van de taken is hierbij belangrijke input. Daarnaast betrekken we als inspectie eventuele signalen, de toezichthistorie en andere relevante informatie in het gesprek.

Ook hier is het toezicht integraal, opgavegericht en adaptief: we houden rekening met context en achtergrond en stimuleren verbetering. We maken hierbij verbinding met interne en/of externe betrokken partijen om ons toezicht effectief en efficiënt uit te voeren.

De stelselonderzoeken die we uitvoeren op het terrein van het interbestuurlijk toezicht zijn onder andere de input voor het stimulerende toezicht. We rapporteren over onze bevindingen en onderzoeken aan de staatssecretaris van OCW en/of de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Dat doen we onder andere via het 'Landelijk Rapport Gemeentelijke Taken Kinderopvang en Onderwijs'.

2.4.2 Medebewindtaken WPO en WVO

De Inspectie van het Onderwijs is door de minister van OCW aangewezen om interbestuurlijk toezicht te houden op de gemeentelijke taken die zijn opgenomen in de Wet op het primair onderwijs (WPO) en in de Wet voortgezet onderwijs (WVO). In het Interbestuurlijk Toezichtkader 2023 zijn voor het eerst een aantal van deze taken opgenomen. Het gaat hier om de artikelen die te maken hebben met het onderwijsachterstandenbeleid. Na invoering van de Tijdelijke wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs (eind 2023) hebben we deze medebewindtaken ook opgenomen in ons interbestuurlijk toezicht. In 2026 werken we het toezicht op de andere medebewindtaken uit de WPO en WVO verder uit. Deze medebewindtaken gaan over leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting. Hiermee zijn alle medebewindtaken waarop we als inspectie zijn aangewezen in het toezicht expliciet opgenomen.

2.4.3 Medebewindtaken WKO

In opdracht van de minister van SZW houden we als inspectie interbestuurlijk toezicht op de uitvoering van de medebewindtaken van gemeenten die zijn opgenomen in de Wet kinderopvang (WKO). Deze taken gaan over toezicht en handhaving op de kinderopvang. Daarnaast hebben we afgesproken om in 2026 mee te werken aan het implementatietraject van structureel toezicht op voorschoolse educatie door de GGD. Dit traject wordt vanaf 2027 uitgevoerd.

2.5 Specifieke onderdelen van het toezicht van de inspectie

2.5.1 Samenwerkingsverbanden passend onderwijs

De werkwijze van het instellingstoezicht zoals beschreven in onze onderzoekskaders geldt ook voor het toezicht op de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Binnen deze samenwerkingsverbanden werken reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs in één regio samen.

2.5.2 Toezicht op tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen

Als inspectie houden we ook toezicht op de kwaliteit van het onderwijs voor nieuwkomers. De regelgeving voor tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen is hierbij ons uitgangspunt. In het eerste jaar dat een nieuwkomersvoorziening draait, voeren we gewoonlijk een oriënterend gesprek met het schoolbestuur en de schoolleiding van de locatie. Op basis van dit gesprek bepalen we het vervolgtoezicht. Is een tijdelijke nieuwkomersvoorziening niet binnen een jaar opgeheven? Dan volgt in het tweede jaar meestal een kwaliteitsonderzoek. Daarnaast kunnen signalen aanleiding zijn voor onderzoek. We bepalen welke acties nodig zijn, afhankelijk van de aard van de signalen.

2.5.3 Onderwijs en kinderopvang in Caribisch Nederland

Als Inspectie van het Onderwijs houden we toezicht op de kinderopvang en het onderwijs in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Dit worden ook wel de BES-eilanden genoemd.

Toezicht op de kinderopvang in Caribisch Nederland

We houden sinds 2020 toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang op de 3 eilanden. Samen met de lokale inspecties op de eilanden vinden jaarlijks inspecties plaats op alle locaties voor dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. Op dit moment werken we met een kader dat is gebaseerd op de eilandsverordeningen. Naar verwachting treedt per 1 januari 2026 de Wet kinderopvang BES in werking. Vanaf dat moment zullen we toezicht houden aan de hand van een bijgesteld onderzoekskader. We rapporteren periodiek over de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland en de ontwikkeling hierin. In het eerste kwartaal van 2026 verschijnt het rapport van kwaliteitsmeting van de kinderopvang in Caribisch Nederland in 2025.

Toezicht op het onderwijs Caribisch Nederland

We houden sinds 2010 toezicht in Caribisch Nederland op de kwaliteit van het po, vo, mbo, de sociale kanstrajecten voor jongeren, de expertisecentra onderwijs en zorg en het particulier onderwijs. Ook voeren we bestuursgericht toezicht uit. Hier is het financieel toezicht ook een onderdeel van.

We werken in Caribisch Nederland met een onderzoekskader dat is gebaseerd op het kader dat in Europees Nederland geldt. Aanpassingen zijn gebaseerd op specifieke onderwijswetgeving BES en op de specifieke context. Denk aan meertaligheid, verschillende instructietalen en inclusief onderwijs.

Daarnaast hebben we de taak van vertrouwensinspecteur voor het onderwijs op Caribisch Nederland. Bij de verdere ontwikkeling van het toezicht in Caribisch Nederland sluiten we zo veel mogelijk aan bij de ontwikkeling van het toezicht in Europees Nederland. Ook hebben we een signalerende rol bij het aanpassen van wet- en regelgeving over het onderwijs in Caribisch Nederland.

We zijn ook verantwoordelijk voor de jaarlijkse Cast-bijeenkomsten: bijeenkomsten met de vertegenwoordigers van de inspecties van de landen van het Koninkrijk (Curaçao, Aruba, Sint Maarten en Nederland). Het doel van deze bijeenkomsten is om kennis en expertise uit te wisselen.

2.5.4 Nieuwe scholen in het bekostigd onderwijs

De inspectie heeft sinds 2021 de taak om een oordeel te geven over de onderwijskwaliteit die we kunnen verwachten op nieuwe scholen in het bekostigd onderwijs. Wie een nieuwe school wil oprichten, kan dit melden bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Daarna moet diegene bij DUO documentatie aanleveren zoals beschreven in de wet. De inspectie gebruikt die documentatie bij het uitvoeren van de kwaliteitstoets. De minister van OCW besluit over de aanvraag, deels op basis van het advies van de inspectie. In het eerste jaar na de start van de school voert de inspectie een kwaliteitsonderzoek uit.

2.5.5 Centrale toetsing en examinering

De inspectie houdt er toezicht op dat de afname van de centrale examens volgens de voorschriften verloopt in het voortgezet onderwijs, het voortgezet algemeen

volwassenenonderwijs (vavo) en het mbo. Ook beoordelen we de uitvoering van de processen door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). In sommige gevallen kunnen we maatregelen nemen. Zo zijn we bevoegd om te besluiten dat een centraal examen opnieuw moet worden afgenomen.

In 2026 voeren we volgens het onderzoekskader van de CvTE een 3jaarlijks onderzoek uit. Hierin beantwoorden we de vraag of het CvTE kan aantonen dat de kwaliteit, het niveau en de afname van centrale toetsen en examens is gewaarborgd. In de loop van 2025 zullen we samen met het CvTE bepalen op welke toetsen en examens het onderzoek zich zal richten.

2.5.6 Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

In het mbo houden we, behalve op de onderwijsinstellingen, toezicht op de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). De SBB voert wettelijke taken uit voor de kwalificatiestructuur en de beroepspraktijkvorming. Beroepspraktijkvorming gaat om het zorgdragen voor voldoende stages en leerbanen en het bevorderen van de kwaliteit daarvan. Het ontwikkelen en onderhouden van de landelijke kwalificatiestructuur richt zich op de inhoud van de opleidingen, aansluiting op de arbeidsmarkt en de behoeften van de maatschappij.

We houden toezicht op hoe de SBB haar wettelijke taken uitvoert. Dat doen we vanuit het onderzoekskader voor SBB. Ons toezicht is risicogericht en proportioneel ingericht op basis van informatie uit de mbo-sector, signalen die we krijgen en verantwoordingsinformatie van SBB.

In 2025 vindt de vijfjaarlijkse evaluatie plaats van de wettelijke taken van SBB. Dit is in opdracht van het ministerie van OCW. De uitkomsten wegen wij mee in ons toezicht op SBB in 2026.

2.5.7 Particulier onderwijs

Particuliere scholen in het funderend onderwijs

De inspectie houdt toezicht op particulier onderwijs: B2-, B3- en B4-scholen.

B2-scholen zijn particuliere scholen met een zelfstandige examenlicentie voor algemeen voortgezet onderwijs (zoals havo en vwo). Deze zelfstandige exameninstellingen zijn vaak een combinatie van B2 en niet-bekostigd voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo).

Het toezicht op de zelfstandige exameninstellingen is bestuursgericht. Hierbij voeren we als inspectie elke 4 jaar een bestuursonderzoek uit. Daarnaast kijken we vanaf het voorjaar van 2025 (en dus ook in 2026) opnieuw jaarlijks naar risico's in de onderwijsresultaten. Dit hebben we tijdelijk niet gedaan tussen 2020 en het voorjaar 2025 vanwege de effecten van de coronapandemie.

De onderwijsresultaten bij B2-scholen worden anders berekend dan bij het bekostigde voortgezet onderwijs. Hierover zijn afspraken gemaakt met de zelfstandige exameninstellingen. Als we risico's signaleren, kan dit aanleiding zijn voor een kwaliteitsonderzoek.

B3-scholen zijn po- en/of vo-scholen die niet door de overheid zijn bekostigd. Bij de nieuw startende scholen toetsen we of ze kunnen worden aangemerkt als 'school in de zin van artikel 1, onderdeel b, onder 3 van de Leerplichtwet 1969'. Daarover brengen we bindend advies (een besluit) uit aan het college van burgemeester en wethouders. Na erkenning van de school houden wij regelmatig toezicht op de onderwijskwaliteit. Hierbij geven we prioriteit aan B3-scholen met een risico op onvoldoende kwaliteit.

Ook houden wij toezicht op de B4-scholen. Dit zijn internationale particuliere scholen. Deze scholen vallen onder het toezicht van een buitenlandse mogendheid of een accreditatieorganisatie. Ons toezicht beperkt zich daarom tot signaalgestuurd toezicht op de Nederlandse taallessen.

Particuliere (niet-bekostigde) mbo-instellingen

Particuliere (niet-bekostigde) instellingen in het mbo beoordelen we met hetzelfde onderzoekskader als instellingen die door het Rijk worden bekostigd, met uitzondering van financieel toezicht.

Naast instellingen die particulier beroepsonderwijs aanbieden, zijn er instellingen die particuliere educatie-opleidingen aanbieden. Hieronder vallen de vavo en onderwijs voor de doelgroep laaggeletterden. Dit laatste bestaat uit opleidingen op het gebied van Nederlands, rekenen en digitale vaardigheden.

Onderwijsroute

Onder de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) voeren instellingen met een diploma-erkenning 1 of meerdere taalschakeltrajecten (opleidingen gericht op instroom van inburgeringsplichtigen in een vervolgonderwijs op mbo, hbo- of wo-niveau) uit van de Onderwijsroute. De Onderwijsroute kan worden uitgevoerd door roc's, instellingen voor

hoger onderwijs en particuliere instellingen. De financiering van deze inburgeringsroute komt van het ministerie van SZW. Gemeenten maken hierover contractafspraken met de onderwijsaanbieders. Omdat de Onderwijsroute nieuw is, voeren we als inspectie kwaliteitsonderzoeken uit bij alle instellingen die een diploma-erkenning hebben. Dat zijn er 36 tot en met april 2025. Nadat we deze instellingen hebben onderzocht en beoordeeld, vervolgen we dit toezicht in een 4jaarlijkse cyclus.

2.5.8 Internationale scholen, Europese scholen en Nederlandse scholen in het buitenland

Als inspectie houden we toezicht op particuliere internationale scholen in Nederland, met een focus op de Nederlandse taallessen voor leerlingen met (ook) een Nederlandse nationaliteit. Er zijn 2 soorten scholen die het Europees Baccalaureaat-diploma (EB) mogen aanbieden: Europese Scholen en andere geaccrediteerde scholen.

In Nederland is er één Europese school: European School of Bergen. Europese scholen zijn oorspronkelijk opgericht voor kinderen van ambtenaren van de Europese Unie. Ze vallen onder het bestuur van het EB (Board of Governors of the European Schools). Het onderwijs wordt afgesloten met het Europees Baccalaureaat, dat toegang biedt tot hoger onderwijs in alle lidstaten van de Europese Unie (EU). Nederland is met 2 inspecteurs vertegenwoordigd in de Europese Raad van Inspecteurs. Zij houden toezicht op de Europese scholen.

De categorie andere geaccrediteerde scholen zijn niet door het EB-bestuur opgericht, maar mogen wel het officiële EB-programma aanbieden en het EB-diploma uitreiken. Deze scholen zijn financieel, juridisch en administratief ingebed in de nationale context van de lidstaat waar ze zijn gevestigd. In Nederland is er één zo'n school: de Europese school in Den Haag.

De inspectie houdt verder toezicht op de Nederlandse scholen in het buitenland die steun ontvangen van de overheid via de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). Dit onderwijs vindt plaats op ongeveer 170 leslocaties voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen) in 80 landen, op circa 10 dagscholen voor po, 4 voor vo en op 10 instellingen die afstandsonderwijs verzorgen. In totaal gaat het om ongeveer 11.000 leerlingen. Het doel van dit onderwijs is dat voor de betreffende leerlingen aansluiting met het onderwijs in Nederland mogelijk blijft.

3 Stelseltoezicht

Vanuit de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) hebben we als inspectie de taak om te rapporteren over de ontwikkeling van het onderwijs (artikel 8 en artikel 3.1b). We doen dat op basis van bevindingen uit het instellingstoezicht én het stelseltoezicht. Beide vormen van toezicht zijn onderdeel van een integrale aanpak en vullen elkaar aan. Het instellingstoezicht kan aanleiding geven voor stelseltoezicht. Het stelseltoezicht geeft inzichten die belangrijk zijn voor de vormgeving en invulling van het instellingstoezicht. Dit toezicht beperkt zich niet alleen tot het onderwijs, maar omvat ook het gemeentelijk toezicht. Onder stelseltoezicht verstaan we het onderzoek dat we (eventueel in samenwerking) doen naar het functioneren van het stelsel én de interventies binnen het stelsel die hieruit volgen.

3.1 Programmering stelseltoezicht

3.1.1 Meerjarige thema's stelseltoezicht

Het stelseltoezicht moet inzicht geven in hoe het onderwijsstelsel functioneert. In dit jaarwerkplan gebruiken we de thema's die we als inspectie in de afgelopen jaren extra aandacht hebben gegeven. Deze thema's geven samen een goed beeld van het onderwijs. Deze indeling gebruiken we ook voor de Staat van het Onderwijs:

- kwaliteit van het onderwijs;
- basisvaardigheden en curriculum;
- gelijke kansen en schoolloopbanen;
- passend onderwijs;
- welbevinden en veiligheid;
- onderwijsprofessionals.

Hoe vaak de thema's aan de orde komen, verschilt per jaar. Of en wanneer onderzoek plaatsvindt, kan afhangen van uitkomsten van onderzoeken die al lopen binnen en buiten de inspectie.

3.1.2 Programmering en selectie in het stelseltoezicht

Het samenstellen van de jaarlijkse onderzoeksprogrammering is een intensief proces waar veel betrokkenen aan meewerken. We werken daarbij opgavegericht: net als bij het instellingsonderzoek streven we bij de programmering van het stelseltoezicht naar vraagstukken die passen bij de taken en doelen van de inspectie.

Een ander criterium bij de selectie voor het stelseltoezicht is de urgentie van het onderwerp. De verwachte belasting en de benodigde capaciteit binnen de inspectie spelen hierin mee. Dit jaar heeft ook een brede raadpleging van stakeholders en kennisorganisaties plaatsgevonden. Hiermee hebben we de selectie van vraagstukken getoetst op herkenbaarheid en volledigheid.

In de komende jaren evalueren we het proces van programmering met als aandachtspunten de bruikbaarheid van (meerjaren)thema's en de mate van flexibiliteit in het programma. De doorwerking van stelselonderzoek wordt in 2024/2025 onderzocht door Regioplan in samenwerking met prof. dr. Melanie Ehren. Het onderzoek bestaat uit documentanalyses en focusgroepen, waarbij gefocust wordt op 5 geselecteerde stelselonderzoeken.

3.1.3 Agenderende functie stelseltoezicht

Binnen ons stelseltoezicht rapporteren we over ontwikkelingen en knelpunten in het stelsel en ondernemen we activiteiten om knelpunten onder de aandacht te brengen. Waar mogelijk dragen we ook bij aan de oplossing daarvan. Voorbeelden hiervan zijn de activiteiten rond de jaarlijkse publicatie van de Staat van het Onderwijs. Hiermee willen we actief bijdragen aan de dialoog en kennisdeling in het onderwijsveld. Dit sluit ook aan bij de reflectieve rol van de inspectie als toezichthouder, zoals benoemd in het regeerprogramma.

Het aantal stelselonderzoeken is de afgelopen jaren afgenomen. Wel zijn de stelselonderzoeken uitgebreider geworden en krijgen de onderzoeken meer aandacht. Zo gaven de onderzoeken over de basisvaardigheden verdiepende inzichten. In de Staat van het Onderwijs en in peilingsrapporten rapporteren we regelmatig over het onderwijs op scholen en de (basis)vaardigheden van leerlingen en studenten. Vanuit deze stelselonderzoeken is het probleem rondom basisvaardigheden in kaart gebracht en op de agenda gezet. Ook heeft dit onderzoek bijgedragen aan de aanpassing van het toezicht op scholen: het ontwikkelen van de nieuwe standaard Basisvaardigheden.

3.2 Vormen van stelseltoezicht

Binnen het stelseltoezicht onderscheiden we 3 categorieën onderzoek:

- periodiek (monitor)onderzoek;
- themaonderzoek;
- onderzoek binnen een wetenschappelijke samenwerking.

Deze categorieën zijn ingedeeld op basis van hoe vaak het onderzoek wordt herhaald en hoe het is georganiseerd.

Periodiek (monitor)onderzoek is vooral kwantitatief. Het is bedoeld om zicht te krijgen op ontwikkelingen in en rond (de kwaliteit van) het onderwijs. Peilonderwijs vormt een apart programma binnen deze categorie. Themaonderzoek is onderzoek over één of enkele specifieke thema's. Het kan zowel kwantitatief als kwalitatief zijn. Vaak heeft themaonderzoek een relatief korte looptijd van meestal minder dan een jaar. Het onderzoek binnen een wetenschappelijke samenwerking gaat meestal om langer lopende projecten rond een specifiek thema.

Er is geen strak onderscheid tussen deze categorieën. Inhoudelijk kunnen ze zeker met elkaar overlappen. Voor al deze categorieën onderzoek geldt dat we bevindingen naar buiten brengen om te informeren en te agenderen en waar mogelijk ook te gebruiken voor de vernieuwing en verbetering van het toezicht. In de volgende paragrafen gaan we in op deze categorieën onderzoek en de programmering voor 2026.

3.2.1 Periodiek (Monitor)onderzoek

Elk jaar voeren we als inspectie monitoronderzoek uit. Denk aan de vragenlijsten voor de Staat van het Onderwijs, de steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken en het onderzoek voor het Landelijk rapport Gemeentelijke Taken Kinderopvang en Onderwijs.

In juli 2025 hebben we het eerste rapport van de monitor Digitale weerbaarheid en veiligheid uitgebracht. Deze monitor zal doorlopen in 2026 en vullen we aan met een verdiepend thema-onderzoek naar de omgang met digitale incidenten.

De onderzoeken uit het programma Peil. onderwijs zijn monitoronderzoeken over de langere termijn. Sinds 2014 voeren we in opdracht van het ministerie van OCW de regie over de peilingsonderzoeken in het primair onderwijs (po). In de loop van de jaren is de opdracht uitgebreid naar het speciaal onderwijs (so) (2020), het voortgezet (speciaal) onderwijs (v(s)o) (2021) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) (2024). In 2026 werken we aan de voorbereiding en uitvoering van een aantal peilingsonderzoeken. [De geplande en uitgevoerde peilingsonderzoeken](#) staan op de website van de Inspectie van het Onderwijs.

De Peilagenda voor 2026 ziet er als volgt uit (zie tabel).

Peilingsonderzoek	Schooljaar dataverzameling	Verschijningsdatum rapportage
Sport en bewegen basisonderwijs	2023/2024	Voorjaar 2026
Mens en Natuur einde basisonderwijs	2023/2024	Voorjaar 2026
Kunstzinnige oriëntatie einde basisonderwijs	2024/2025	Najaar 2026
Rekenen en wiskunde v(s)o	2024/2025	Najaar 2026

3.2.2 Themaonderzoek

Het monitoronderzoek biedt al veel informatie over de ontwikkelingen in en rond het onderwijs. Om het stelsel nog beter in beeld te krijgen, doen we aanvullend en verdiepend onderzoek. We bespreken dit onderzoek hieronder met de 6 thema's uit paragraaf 3.1.1 als leidraad. Bij elk thema geven we een korte toelichting en voorbeelden van het geplande onderzoek voor 2026. We streven naar een zekere hoeveelheid flexibiliteit om goed te kunnen inspelen op urgente vraagstukken. De genoemde thema-onderzoeken geven dan ook geen volledig overzicht. Voor een klein deel van de onderzoeken die hier niet genoemd zijn, wordt pas in 2026 duidelijk of en zo ja, welke invulling we hieraan geven.

Kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs vormt de kerntaak en dus ook hét kernthema voor ons als inspectie. Omdat het zo belangrijk is, komt het terug in alle vormen van onderzoek.

In de programmering 2026 hebben we de volgende themaonderzoeken opgenomen met een directe relatie tot de onderwijskwaliteit:

- **Kwaliteitsbeelden van het Nieuwkomersonderwijs po, type 3:** Wat is de kwaliteit van het nieuwkomersonderwijs in de type 3 nieuwkomersvoorzieningen (dit zijn 1 of 2 taalklassen bij een basisschool)? Welke risico's zijn er voor de kwaliteit van het onderwijs van nieuwkomersvoorzieningen type 3? (po)
- **Kwaliteit van het didactisch handelen in groep 1-2:** Wat is de kwaliteit van het didactische handelen in groep 1-2? (po)
- **Tijd voor les:** Hoe vullen vo-scholen de verplichte onderwijstijd in en wat vinden experts en stakeholders daarvan? (vo)
- **Lesuitval in het vo:** Hoe groot is de lesuitval in het vo? (vo)
- **De intern toezichthouder en het toezicht op de doelmatige besteding van middelen:** Hoe kan de externe toezichthouder steunen op interne toezicht op de doelmatige besteding van middelen in het funderend onderwijs? (po, so, vo)
- **(Toe)zicht op bewijsstukken binnen het mbo:** Hoe houden de examencommissies zicht op de kwaliteit van bewijsstukken in het mbo? Wat zijn de afwegingen van het beroepenveld en studenten rondom de keuze voor deze bewijsstukken in tekortsectoren? (mbo)

Om de verbinding tussen stelsel- en instellingstoezicht te versterken, werken we als inspectie aan een dataverwervingsagenda. Daarin verkennen we welke aanvullende informatie behulpzaam kan zijn in het toezicht. De kwaliteit van onderwijs kent uiteraard raakvlakken met andere thema's. Kwaliteit van het onderwijs komt ook terug bij de andere thema's, zoals basisvaardigheden en curriculum, passend onderwijs en onderwijsprofessionals.

Basisvaardigheden en curriculum

Het onderwijs moet leerlingen en studenten basisvaardigheden aanleren om mee te kunnen doen in de maatschappij. Het gaat om vaardigheden op het gebied van taal, rekenen-wiskunde en burgerschap. Dit thema wordt breed gedekt vanuit het monitoronderzoek (onder andere de steekproefsgewijze kwaliteitsonderzoeken), het Peil-programma en de wetenschappelijke samenwerkingen. Het aantal nieuwe, aanvullende themaonderzoeken voor 2026 is dan ook beperkt.

Voor 2026 voorzien we het volgende onderzoek:

- **Vakdidactiek (begrijpend lezen) in het vmbo-k/b, 2e leerjaar:** Wat zijn de vakdidactische vaardigheden voor begrijpend lezen voor docenten Nederlands op het vmbo-b/k? Hoe vaardig voelen docenten Nederlands op het vmbo-b/k zich bij de vakinhoud en vakdidactiek over begrijpend leesonderwijs? (vo)

Gelijke kansen en schoolloopbanen

We spreken van kansenongelijkheid als bepaalde leerlingen of studenten die gelijk geschikt zijn minder mogelijkheden krijgen in ons onderwijssysteem dan anderen. Dat geldt ook als leerlingen of studenten geen gelijke toegang hebben tot goed onderwijs of tot goede lessen, begeleiding of ondersteuning. Om kansenongelijkheid in beeld te brengen, moeten we goed zicht krijgen op zaken als toegang, selectie, uitval en doorstroom. Dat gebeurt onder meer door leerling- en studentstromen in beeld te brengen. Dat doen we jaarlijks voor de Staat van het Onderwijs, maar ook door meer gericht onderzoek te doen.

In de programmering 2026 voeren we op dit thema de volgende onderzoeken uit:

- **Leerlingenverzuim in beeld:** Hoeveel verzuim is er gemiddeld en hoe goed is de registratie van verzuim? (po, so, vo)

- **Opleidingsaanbod en zelfselectie in het mbo:** In hoeverre en waardoor is het opleidingsaanbod in het mbo veranderd? Welke invloed heeft dat op de keuzes van studenten? (mbo, vo)
- **Uitbreiding van de gereedheidskist:** loting als selectie-instrument: In hoeverre en hoe wordt loting als selectie-instrument in de praktijk gehanteerd? En welk effect heeft dit op de aanmeldingen? (ho)

Passend onderwijs en ondersteuning

Leerlingen en studenten moeten een onderwijsloopbaan kunnen volgen die past bij hun mogelijkheden en talenten. Voor leerlingen en studenten met een extra ondersteuningsbehoefte betekent dit dat het onderwijs zo moet worden aangepast dat zij de kans krijgen het onderwijs te doorlopen zonder onderbrekingen. Buiten de inspectie is het passend onderwijs al op grote schaal onderzocht en geëvalueerd. Vanuit de inspectie kijken we dan ook kritisch naar welke onderzoeken direct aansluiten bij onze taken.

In 2026 voeren we op dit thema de volgende onderzoeken uit:

- **Keuzes en dilemma's bij de verdeling van de extra ondersteuningsmiddelen:** Welke keuzes maken samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en scholen bij de verdeling van de extra ondersteuningsmiddelen voor passend onderwijs? En welke dilemma's ervaren zij? (po, so, vo)
- **Toerusting leraren passend onderwijs:** Welke mechanismen zorgen ervoor dat leraren goed toegerust zijn (en zich goed toegerust voelen) om passend onderwijs te bieden? (po, so, vo)

Welbevinden en veiligheid

Welbevinden en sociale veiligheid zijn belangrijke voorwaarden voor een leeromgeving waar geleerd en gewerkt kan worden. De school is daar mede voor verantwoordelijk. Veiligheid is een belangrijk thema in het instellingstoezicht. Het komt ook aan de orde in het themaonderzoek.

In 2026 richten we ons specifiek op:

- **Academische vrijheid:** het docentenperspectief. Hoe ervaren docenten in het ho en wo de huidige stand van zaken van academische vrijheid in het onderwijs? (ho)
- **Basiswaarden:** Verdiepend onderzoek naar omgaan met strijdigheid basiswaarden, waaronder respectvolle omgang met seksuele diversiteit.

Onderwijsprofessionals

Voor goed onderwijs zijn voldoende goed opgeleide onderwijsprofessionals nodig. Het lerarentekort vormt een probleem en blijft een reden voor zorg. In de afgelopen jaren onderzochten we als inspectie de tekorten. Daar besteedden we ook aandacht aan in de Staat van het Onderwijs. Aandachtspunten daarbij zijn opleiding, begeleiding en professionalisering van onderwijsprofessionals. Voor 2026 plannen we een vervolg op een onderzoek uit 2012 naar kwaliteit van de uitvoering van het traject Zij-instroom in Beroep in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs, dat opnieuw aandacht vraagt. Hierbij richten we ons op deze vraag:

- **De omvang en kwaliteit van zij-instroom in beroep vo:** Wat is de omvang en de kwaliteit van de volledige keten van het traject Zij-instroom in Beroep van leraar in het voortgezet onderwijs? (vo, ho)

4 Overige taken van de inspectie

Naast het reguliere instellingstoezicht en stelseltoezicht, heeft de inspectie een aantal andere wettelijke taken. Zo vervullen de vertrouwensinspecteurs een belangrijke taak op het gebied van de sociale veiligheid in het onderwijs en de kinderopvang. Ook houden we toezicht op de Wet normering topinkomens om bovenmatige beloningen naast het inkomen (bezoldigingen) en bovenmatige ontslagvergoedingen tegen te gaan. In dit hoofdstuk gaan we in op deze en de andere taken van de inspectie.

4.1 Vertrouwensinspecteurs van het onderwijs en de kinderopvang

De vertrouwensinspecteurs vervullen een belangrijke wettelijke taak op het gebied van de sociale veiligheid van het onderwijs en de kinderopvang (Wet kinderopvang, artikel 1.51b). Ouders, leerlingen, docenten, pedagogisch medewerkers, kinderopvanghouders, directies en besturen kunnen de vertrouwensinspecteurs van de inspectie raadplegen in verschillende situaties. Bijvoorbeeld wanneer zich in of rond de onderwijs- of de kinderopvanginstelling (ernstige) problemen voordoen. Denk aan problemen op het gebied van seksuele intimidatie en seksueel misbruik, fysiek en psychisch geweld of discriminatie en radicalisering. Bij een vermoeden van een zedenmisdrif en in de kinderopvang ook bij een vermoeden van mishandeling, geldt voor besturen van onderwijsinstellingen en houders van kinderopvanginstellingen de verplichting tot overleg en mogelijk aangifte, als het vermoeden een met taken belast persoon (leraar, ondersteunend personeel etc.) tegenover een kind of leerling betreft.

Het aantal meldingen neemt de laatste jaren toe. Dat heeft deels te maken met de aangescherpte wetgeving (onder andere de Wet seksuele misdrijven per 1 juli 2024 en het (voorgenomen) Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs) en mogelijk ook met een toegenomen naamsbekendheid. In 2025 is het aantal vertrouwensinspecteurs toegenomen en ook in 2026 zal het aantal vertrouwensinspecteurs verder groeien om het toenemende aantal meldingen goed te kunnen behandelen. Belangrijke aandachtspunten in 2026 zijn:

- het in stand houden van de kwaliteit en kwantiteit van het meldpunt;
- het blijven delen van kennis over cijfers en trends op basis van de meldingen.
- het organiseren van een rondetafelgesprek met SZW en de branchepartijen kinderopvang om de samenwerking verder te versterken

4.2 Uitvoeringstoetsen, adviezen en ontheffingen

De uitvoeringstoets is een onmisbaar element in het proces van totstandkoming van wet- en regelgeving. We toetsen voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Daarbij komen ook rechtmatigheidsaspecten aan bod, zoals de vraag of de voorgestelde maatregelen uitvoerbaar zijn binnen de bestaande wet- en regelgeving.

In een aantal gevallen brengen we advies uit over de vraag of niet-bekostigde onderwijsinstellingen in het funderend onderwijs kunnen worden aangemerkt als school volgens de Leerplichtwet van 1969. Dat doen we bijvoorbeeld aan colleges van burgemeester en wethouders (B&W). Zulke adviezen hebben de status van een besluit volgens de Algemene wet bestuursrecht.

Ook adviseren we over aanvragen voor diploma-erkenning voor niet-bekostigde instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). In het hoger onderwijs (ho) adviseren we over toetredingsaanvragen en bij aanvragen voor transnationale educatie.

Tot slot zijn we in het funderend onderwijs bevoegd om in te stemmen met afwijking van onderwijstijd. In het speciaal onderwijs zijn we bevoegd om toe te staan dat een kind eerder wordt toegelaten dan de toegestane toelatingsleeftijd. En in het voortgezet onderwijs zijn we bevoegd om ontheffing te verlenen voor de verblijfsduur en de duur van de stage.

4.3 Wet normering topinkomens

Vanaf 1 januari 2013 geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Het doel van de WNT is om bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen tegen te gaan bij instellingen in de (semi)publieke sector. Als inspectie houden we toezicht op de naleving van de WNT door onderwijsinstellingen. Ook handhaven we de naleving hiervan. We doen onderzoek naar aanleiding van meldingen van accountants, naar aanleiding van andere signalen en op eigen initiatief.

4.4 Accountantsreviews

Als inspectie houden we toezicht op het werk van de accountants die bij het onderwijs betrokken zijn. Met accountantsreviews beoordelen we de kwaliteit van de accountantscontroles van onderwijsinstellingen. Hierbij letten we vooral op de controle op de rechtmatigheid van de bekostiging en de besteding van rijksmiddelen. Daarnaast letten we op de naleving van verantwoordingseisen zoals opgenomen in de Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Onze oordelen publiceren we jaarlijks in een openbaar rapport: het totaalrapport reviews.

4.5 Vragen van publiek en instellingen

Als er vragen over het onderwijs en het ons toezicht zijn, kunnen ouders, leerlingen, studenten en anderen bij de inspectie terecht. Zij kunnen ook bij de inspectie terecht met meldingen over de kwaliteit van het onderwijs of de veiligheid in de onderwijsinstelling en met klachten over de inspectie. Jaarlijks komen er ongeveer 20.000 vragen en meldingen binnen bij het team Klantcontact van de inspectie. Deze meldingen komen binnen via telefoon, het contactformulier op de website en e-mail.

Vragen en meldingen hebben een belangrijke signaalfunctie voor ons toezicht. We geven voortdurend aandacht aan onze toegankelijkheid. Ook verbeteren we actief hoe we signalen behandelen en dit op een transparante manier kunnen doen. We nemen melders zo goed mogelijk mee in hoe we hun signaal behandelen. Melders krijgen altijd een terugkoppeling. Op deze manier betrekken wij ze bij ons toezicht.

We vinden het belangrijk om vooral ouders, leerlingen en studenten goed te informeren over hun positie en over de mogelijkheden die ze hebben om onderwijsinstellingen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden. Ook vinden we het belangrijk om ze door te verwijzen naar organisaties die verder kunnen adviseren en ondersteuning kunnen bieden als dat nodig is.

We willen onze toegankelijkheid voor melders vergroten en drempels wegnemen. Onder andere door het makkelijker te maken om te melden. Daarnaast willen we onze website en onze schriftelijke communicatie begrijpelijker maken. Ook willen we onderzoek doen naar doelgroepen die ons nu nog moeilijk kunnen vinden, zodat ook hun signalen ons bereiken.

Ook besturen, schoolleiders, leraren, gemeenten en andere bij het onderwijs betrokkenen kunnen bij ons terecht. Bijvoorbeeld met vragen, opmerkingen en klachten over ons toezicht. Of met vragen en meldingen over onwenselijke situaties, de kwaliteit van het onderwijs of de veiligheid in een onderwijsinstelling.

5 Samenwerking in het toezicht

De inspectie werkt samen met verschillende organisaties. Zo hebben we contact met andere onderwijsinspecties via een internationaal netwerk. Met andere Nederlandse inspecties werken we samen via de inspectieraad. In het hoger onderwijs werken we samen met de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO). In dit hoofdstuk beschrijven we een gedeelte van onze samenwerkingen.

5.1 Inspectieraad

De Inspectieraad is het samenwerkingsverband van de rijksinspecties. Doel is om het toezicht continu te versterken en verbeteren. Dat doet de Inspectieraad vooral door bij te dragen aan de gedachtevorming en beleidsontwikkeling rond bijvoorbeeld de positionering en de onafhankelijkheid van het toezicht of inhoudelijke thema's zoals digitalisering in zijn verschillende facetten. Voorzitter van het dagelijks bestuur van de Inspectieraad is Alida Oppers, inspecteur-generaal van het Onderwijs.

Eind 2024 bracht de Inspectieraad zijn meerjarenperspectief 2025-2029 met de titel *Nederland sterker met goed toezicht uit*. Binnen de Inspectieraad zijn de in dit meerjarenperspectief genoemde thema's – maatschappelijke oriëntatie, maatschappelijke responsiviteit, goed toezicht en intensievere samenwerking met de verschillende partners – richtinggevend voor de verbetering en versterking van het toezicht. In dit Jaarwerkplan zijn op verschillende plaatsen elementen van deze thema's terug te vinden.

5.2 Toezicht Sociaal Domein

We werken onder andere samen met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de Inspectie Justitie en Veiligheid en de Nederlandse Arbeidsinspectie. Dat doen we in het samenwerkingsverband [Toezicht Sociaal Domein](#) (TSD). Het gaat hierbij om toezicht op de werking van het stelsel van zorg en ondersteuning in het sociaal domein. We kijken onder andere naar domeinoverstijgende maatschappelijke problematiek rond onderwijs, zorg, jeugd, welzijn, veiligheid, werk en inkomen. TSD werkt samen met gemeenten en andere partijen in het sociale domein, waaronder lokale Wmo-toezichthouders.

Iedereen moet kunnen vertrouwen op goede zorg en ondersteuning in het sociaal domein. En iedereen verdient dezelfde mogelijkheden om volwaardig mee te doen in de samenleving. In het meerjarenplan (MJP) 2025-2028 richt TSD zich dan ook op betrouwbaarheid en eerlijkheid als overkoepelende thema's. Het MJP is voor de eerste jaren verder uitgewerkt met een werkagenda 2025-2026.

In 2025 deed TSD onder andere toezichtonderzoek naar nieuwkomers in het onderwijs. Dit was een onderzoek naar de manier waarop lokale en regionale organisaties samenwerken om de schoolloopbaan en participatie van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers) te verbeteren. Daarbij is nauw afgestemd met de Inspectie. We verwachten dat de resultaten en aanbevelingen begin 2026 worden gepubliceerd.

Voor 2026 heeft TSD conform de werkagenda 4 toezichtonderzoeken gepland. Het gaat om de onderwerpen *Non-discriminatie en inclusie*, *Agressie in het sociaal domein*, *Variatie in gemeentelijke ondersteuning en toegang* en *Effecten van burgerparticipatie*. Deze onderwerpen worden op dit moment verder uitgewerkt.

5.3 NVAO en CDHO

De inspectie werkt in het hoger onderwijs nauw samen met de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO). De taak van de NVAO is om de onderwijskwaliteit en de kwaliteitszorg van opleidingen en instellingen te beoordelen. De CDHO adviseert de minister gevraagd en ongevraagd over de doelmatigheid van het bekostigde onderwijsaanbod en de taakverdeling van de instellingen in het hoger onderwijs (macrodoelmatigheid).

Het doel van de samenwerking is het realiseren van een logisch, effectief en samenhangend stelsel van externe borging in het hoger onderwijs: we stemmen onze taken en bevoegdheden goed af en voorkomen dat we werkzaamheden dubbel doen. Daarbij willen we samen met de NVAO en de CDHO de administratieve lastendruk voor de onderwijsinstellingen zo laag mogelijk houden. We willen de werkzaamheden en het uitvoeren van analyses zo goed mogelijk met elkaar afstemmen.

5.4 Wetenschappelijke samenwerking

In samenwerking met Nederlandse universiteiten en hogescholen werken we aan verschillende onderzoeken. Met de Universiteit Maastricht en de Vrije Universiteit Amsterdam continueren we de samenwerking aan meerdere onderzoeken rondom de thema's

lerarentekorten, kansengelijkheid, vaardigheden voor de arbeidsmarkt van de toekomst en onderwijsachterstanden. Met de Universiteit Twente werken we al langer samen op het gebied van leskwaliteit. De samenwerking richt zich op het gebruik van de monitor leskwaliteit om de ontwikkeling van leskwaliteit van een cohort startende leraren in het po te onderzoeken. De Universiteit van Amsterdam doet onderzoek naar de bouwstenen van een opbrengstgerichte benadering van burgerschapsonderwijs. Een ander onderzoek richtte zich op de ontwikkeling van een computermodel om de mechanismen achter segregatie in het onderwijs beter te begrijpen. De Rijksuniversiteit Groningen werkt samen met de inspectie aan onderzoek naar de extra ondersteuning aan leerlingen bij inclusiever onderwijs. Er wordt onderzocht hoe de samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs wordt vormgegeven en wat de ervaringen van scholen ermee zijn. Voor de volledigheid noemen we hier ook de samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam die gericht is op het verkrijgen van inzicht in de effecten van het toezicht op het onderwijs. Tot slot hebben we sinds 2025 2 nieuwe samenwerkingen. De samenwerking met de Universiteit Utrecht richt zich op de vraag hoe flexibiliteit in het onderwijssysteem ongelijkheid in het hoger onderwijs vormgeeft. In samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen onderzoeken we hoe het gezamenlijk professionaliseren van leraren en docenten is vormgegeven in het po, vo en mbo.

Jaarlijks verkennen we op welke projecten we kunnen samenwerken met wetenschappelijke partners. Voor 2026 verkennen we of we kunnen starten met de volgende thema's:

- (toe)zicht op volwasseneneducatie;
- regionale verschillen die van invloed kunnen zijn op het onderwijs;
- AI in het onderwijs: gebruik, mogelijkheden en risico's.

Bij de Universiteit van Amsterdam is sinds 2011 vanuit de inspectie een bijzonder hoogleraar Toezicht & Socialisatie, scholen en onderwijsbestel benoemd. Een college van curatoren begeleidt deze bijzondere leerstoel. Er is transparantie over de combinatie van het (deeltijd) bijzonder hoogleraarschap en het dienstverband dat de betrokkene heeft bij de Inspectie van het Onderwijs. Deze leerstoel loopt af in 2026.

Verder faciliteren we onderwijsonderzoek met het beschikbaar maken van stageplaatsen. Ook maken we databestanden beschikbaar en verzorgen we gastcolleges. We presenteren onze onderzoeken op wetenschappelijke congressen en publiceren hierover in vaktijdschriften en in wetenschappelijke boeken en tijdschriften.

5.5 Overleg met het georganiseerde onderwijsveld

De inspectie overlegt elk kwartaal over de onderzoekskaders met vertegenwoordigers uit het onderwijsveld in zogenoemde Ringen. Het doel van de Ringenoverleggen is om een werkwijze te ontwikkelen die past bij de opvattingen over onderwijskwaliteit van de verschillende sectoren en bij de verschillende betrokkenen. In de Ringenoverleggen hebben we ook aandacht voor andere belangrijke ontwikkelingen in het onderwijs en in het toezicht.

5.6 Vide

Vide is de beroepsvereniging voor professionals in het veld van toezicht, inspectie, handhaving en evaluatie. De inspectie is institutioneel lid van Vide. Vide werkt aan de professionalisering van de leden en de verbetering van het toezicht met informatiedeling. Vide bestaat daarnaast uit verschillende netwerken: een Evaluatie Netwerk, een Academisch Netwerk en Jong Vide.

5.7 Overleg met opsporingsinstanties

De inspectie overlegt als dat nodig is met de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) en het Openbaar Ministerie (OM) over zaken die relevant kunnen zijn voor de opsporing en/of ons toezicht.

5.8 Samenwerking met de Autoriteit Persoonsgegevens

De inspectie heeft een samenwerkingsconvenant met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het toezicht op de omgang met privacyregels ligt bij de AP. Wanneer de AP voornemens is om onderzoek te doen naar de wijze waarop een onderwijsinstelling de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) naleeft, informeert zij ons hierover. Wij verstrekken elkaar desgevraagd alle informatie die relevant kan zijn voor de uitvoering van elkaars taken.

5.9 Stakeholders gemeentelijk toezicht

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ondersteunt gemeenten in de uitvoering van de gemeentelijke taken. GGD GHOR Nederland ondersteunt de GGD's in hun uitvoering van de toezicht kinderopvang en voorschoolse educatie. Als inspectie werken we met beide organisaties samen. Dat doen we bij verschillende overlegtafels over strategische, tactische en operationele vraagstukken. In die overlegtafels zijn vaak ook andere actoren betrokken. Bijvoorbeeld Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de branchepartijen en de ministeries van SZW en OCW.

De inspectie heeft samenwerkingsafspraken met VNG. Hiervan is het doel om ieder vanuit de eigen rol meer te kunnen bereiken bij gemeenten. De inspectie doet dit vanuit het stimulerende toezicht; de VNG vanuit de ondersteuning aan gemeenten. Een voorbeeld van deze samenwerking is de gezamenlijke regiopresentaties aan gemeenten.

We willen de samenwerking op onderwijsachterstanden verbeteren met de ketenpartijen. Dat doen we door af te stemmen over wat we willen bereiken bij de gemeenten, ieder vanuit zijn eigen rol. Daarnaast houdt de inspectie met diverse ketenpartijen contact over alle toezichtgebieden die gerelateerd zijn aan de medebewindtaken, waarbij de informatie-uitwisseling een belangrijk doel is.

5.10 Internationale samenwerking

We onderhouden regelmatig contact met onderwijsinspecties in andere landen. Deze internationale samenwerking draagt bij aan de ontwikkeling van ons toezicht en de professionalisering van onze medewerkers door de blik op toezicht te verbreden. Tegelijkertijd dragen wij inhoudelijk bij aan de versterking van het onderwijstoezicht in andere landen.

De samenwerking verloopt grotendeels via SICI ([Standing International Conference of Inspectorates](#)). SICI is een organisatie die bijeenkomsten, projecten en financiering van gezamenlijke initiatieven mogelijk maakt. Daarbij werken we veel samen met inspecties uit Angelsaksische en Scandinavische landen, Vlaanderen en enkele Duitse deelstaten. Deze landen hebben namelijk een vergelijkbare onderwijscontext en type toezicht. Ook krijgen wij regelmatig delegaties uit landen die van onze inspectie willen leren op bezoek.

Ook in 2026 voeren we meerdere toezichtscans uit. Daarbij verzamelen we informatie bij buitenlandse inspecties rond één of meer (strategische) thema's. Ze dragen bij aan interne reflectie én leveren waardevolle input voor de ontwikkeling van ons toezicht.

Eind 2025 staat een werkbezoek met de inspectie van Wales op de planning. De inspectie van Wales heeft in 2022 de oordelen afgeschaft en is overgestapt naar een meer stimulerende en ondersteunende vorm van toezicht. In 2026 zal de rapportage en interne kennisdeling over dit werkbezoek plaatsvinden. In 2026 staat daarnaast een werkbezoek aan de Ofsted Academy op de planning. Dit is het trainingscentrum van de Engelse inspectie. Dit trainingscentrum verzorgt al jaren een stevig opleidingsprogramma voor zowel nieuwe als ervaren inspecteurs.

6 Toegankelijkheid, transparantie en verantwoording

We vinden het als inspectie erg belangrijk om transparant en toegankelijk te zijn. Dit doen we door onze rapporten en onderzoeken openbaar beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken voor een brede doelgroep. Daarmee sluiten we aan bij de behoeften van burgers. Het is daarnaast belangrijk dat we verantwoording afleggen over ons toezicht. Daarom zijn we onder andere in gesprek met onze Raad van Advies. Ook zijn we al een aantal jaar gecertificeerd door de International Organization for Standardization (ISO). In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we toegankelijkheid, transparantie en verantwoording bij de inspectie vormgeven.

6.1 Rapporteren over instellingstoezicht en stelseltoezicht

Wij doen verslag van ons toezicht op onderwijsinstellingen via inspectierapporten. Deze rapporten zijn openbaar en worden gepubliceerd op de website van de inspectie. Op deze website staan ook overzichten van schoolbesturen die onder aangepast financieel toezicht staan, instellingen in het funderend onderwijs die het oordeel Zeer zwak hebben, en opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) met onvoldoende kwaliteit van onderwijs of examinering.

Scholen en afdelingen die als Zeer zwak zijn beoordeeld, zijn verplicht om een publieksvriendelijke samenvatting van het instellingsrapport met de ouders van leerlingen te delen. Deze samenvattingen plaatsen we ook op de website van de inspectie.

Ook onze onderzoeken op het stelselniveau zijn openbaar. Naast het jaarlijkse rapport *De Staat van het Onderwijs* publiceren wij de resultaten van afgeronde stelselonderzoeken. Deze rapporten worden doorgaans met een beleidsreactie van de minister van OCW doorgestuurd naar de Tweede Kamer. Daarna maken we de rapporten beschikbaar op de website.

6.2 Duidelijk communiceren

De inspectie blijft inzetten op heldere communicatie voor iedereen. We richten ons continu op gebruiksvriendelijkheid, toegankelijkheid en de goede vindbaarheid van informatie op onze website. We spreken onze diverse doelgroepen specifiek aan op onze website. Daarmee willen we beter aansluiten bij de wensen en verwachtingen van die doelgroepen. Ook voor onze sociale mediakanalen en bij Klantcontact investeren we in duidelijke en begrijpelijke communicatie.

6.3 Kwaliteitszorg

Als toezichthouder vinden we het belangrijk dat ons werk kritisch wordt bekeken. Ook op het gebied van processen, producten en diensten. Daarom beoordeelt een onafhankelijke organisatie ons tegen de ISO 9001:2015-norm. ISO 9001 is een internationale kwaliteitsnorm. In deze norm staan eisen om kwaliteitsmanagementsystemen te standaardiseren, meetbaar

en controleerbaar te maken. Sinds maart 2019 zijn we ISO 9001:2015-gecertificeerd. Certificaten hebben steeds een geldigheidsduur van 3 jaar. Daarom zijn we in 2025 opnieuw gecertificeerd. In 2026 volgt een eerste tussentijdse controlebeoordeling.

Ook kijken we hoe we de registratie van onze toezichtsactiviteiten kunnen verbeteren. Dit doen we met een verbeterplan toezichtsregistratie. In 2025 en 2026 gaan we aan de slag met de voorgestelde verbeteringen uit dit plan.

6.4 Wet open overheid en Algemene Verordening Gegevensbescherming

Iedereen heeft recht op informatie van de overheid. De Wet open overheid (Woo) regelt welke overheidsinformatie openbaar is en hoe iemand die kan aanvragen. Overheidsinformatie is openbaar, tenzij er een reden is om informatie niet openbaar te maken. Iedereen die persoonsgegevens verwerkt, moet zich houden aan de basisprincipes uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Omdat wij een overheidsorganisatie zijn die persoonsgegevens verwerkt, moeten wij ons houden aan zowel de Woo als de AVG. We krijgen ook regelmatig Woo- en AVG-verzoeken, die wij zorgvuldig behandelen.

6.5 Evaluatie van het toezicht

Door evaluatie van ons toezicht leren we wat goed gaat en wat beter kan. Zo kunnen we ons toezicht blijven ontwikkelen en verbeteren. Binnen het onderzoeksprogramma Evaluatie van het toezicht evalueren we de kwaliteit en de effecten van ons toezicht. Een deel van het programma voeren we als inspectie zelf uit. Zo doen we onderzoek naar de kwaliteit en betrouwbaarheid van oordelen van de inspecteurs. En jaarlijks brengen we de ervaringen van scholen/opleidingen, besturen, instellingen en samenwerkingsverbanden met ons toezicht in kaart.

Periodiek vragen we externe partijen de effecten van ons toezicht te evalueren. Een consortium dat bestaat uit Oberon, TIAS School for Business and Society, GION (Rijksuniversiteit Groningen)

en Universiteit Twente voert bijvoorbeeld onderzoek uit naar de effecten van het toezicht op besturen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Eind 2026 wordt het eindrapport gepubliceerd.

Verder loopt er tot en met 2026 een wetenschappelijke samenwerking met de Erasmus School of Economics. Die samenwerking richt zich op inzicht in de effecten van ons toezicht op scholen. Deze onderzoeken zijn belangrijk voor de ontwikkeling van het toezicht. Ze helpen ons namelijk om de kwaliteit van het toezicht te verbeteren en om effectiever toezicht te houden.

6.6 Onafhankelijke Klachtadviescommissie

Op grond van artikel 23 van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) is er een onafhankelijke klachtadviescommissie die belast is met de behandeling en advisering over klachten over gedragingen van de inspectie. Hierover geldt de in afdeling 9.1.3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geregelde procedure. De klachtadviescommissie adviseert op verzoek van de inspecteur-generaal van het onderwijs over de afhandeling van de klacht. Vervolgens neemt de inspecteur-generaal een besluit over de klacht.

6.7 Raad van Advies

De inspectie heeft sinds 2001 een Raad van advies. Deze heeft tot taak om de inspectie bij te staan in de waarborging van 'een zorgvuldige en professionele uitoefening van het toezicht'. De rol en de samenstelling van de Raad van advies zijn geregeld in artikel 24 van de Wet op het onderwijstoezicht. De Raad van advies geeft gevraagd en ongevraagd advies. Ook in 2026 zal de Raad van advies weer met de inspectie spreken over actuele ontwikkelingen in en rond het toezicht en zal de raad de inspectie daarover adviseren.

7 Budget en capaciteit

In 2026 is het budget van de inspectie ongeveer € 105,2 miljoen. We werken nog aan de begroting voor 2026. Deze begroting kan dus nog veranderen. Zo zijn er nog diverse lopende wetstrajecten en uitvoeringstoetsen. Eind 2025 wordt de begroting van 2026 definitief vastgesteld.

Tabel 7a laat zien hoe het (voorlopige) budget naar schatting zal worden besteed.

Tabel 7a – besteding budget in 2026

Besteding budget in 2026 (x €1.000)	
Eigen personeel	85.572
Inhuur personeel	3.723
Overig personeel	97
Begrote personele kosten totaal	89.392
ICT	8.651
Bijdrage aan Shared Service Organisaties	3.462
Overig materieel	3.694
Begrote materiële kosten totaal	15.807
Begroting Inspectie van het Onderwijs	105.199

De inspectie heeft ongeveer 762 fte in dienst (peilmaand april 2025). Ongeveer 80% van onze formatie bestaat uit medewerkers die werken in het primaire proces: als inspecteur, analist, medewerker toezicht, kenniswerker, jurist of leidinggevende. De andere medewerkers hebben ondersteunende of adviserende functies.

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden
vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs:
www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | augustus 2025

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW, SOCW

Kennis en Strategie

Datum
1 september 2025

Referentie
54226010

Bijlagen
1. Nota Aanbieding ontwerp
jaarwerkplan 2026 ter
voorlegging aan Staten-
Generaal (IvhO)

2. Ontwerp-jaarwerkplan IvhO
2026

3. Aanbiedingsbrieven aan
Eerste Kamer en Tweede Kamer

Intern OCW afgestemd
FEZ, HOenS, MBO, OPO, OVO,
WJZ, IvhO

nota

Aanbieding ontwerp-jaarwerkplan Inspectie van het
Onderwijs 2026

Aanleiding

Hierbij ontvangt u het ontwerp-jaarwerkplan 2026 van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) en de aanbiedingsnota van de inspectie. Tevens ontvangt u aanbiedingsbrieven aan de Eerste en Tweede Kamer ter ondertekening. Volgens de procedure, bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Wet op het onderwijstoezicht, zendt de minister van OCW het ontwerp-jaarwerkplan ter voorhang aan de Staten-Generaal voordat de minister het jaarwerkplan definitief goedkeurt.

Geadviseerd besluit

- Akkoord gaan met het ontwerp-jaarwerkplan;
- Ondertekening door u beiden van de aanbiedingsbrieven aan de Eerste en Tweede Kamer voor verzending van het ontwerp-jaarwerkplan 2026 ter voorhang aan de Staten-Generaal.

Toelichting

Inhoud: hoofdpunten jaarwerkplan

- De inspectie heeft een meerjarige focus op de basisvaardigheden en de sociale veiligheid op scholen, zo ook in 2026.
- De inspectie neemt haar toezichtsmix, oftewel de mix van instrumenten binnen het toezicht, onder de loep. Dit onder meer naar aanleiding van de motie-Rooderkerk die de inspectie oproept om alle scholen periodiek, dat wil zeggen de vier jaar zo dicht mogelijk benaderend, te bezoeken. De inspectie werkt momenteel verder uit hoe het scholentoezicht geïntensiveerd kan worden, onder andere in de uitvoeringstoets naar aanleiding van de motie-Rooderkerk. Over de uitvoeringstoets wordt u in het najaar nader geïnformeerd.
- In 2024 is de inspectie begonnen met (het uitwerken van) onaangekondigd toezicht. Sinds 2025 neemt dit de vorm aan van het 'onaangekondigde schoolbezoek'. Het doel is om door middel van lesbezoeken en gesprekken met leerlingen, docenten en schoolleiding, in kaart te brengen of er risico's zijn op scholen die aanleiding kunnen zijn voor een uitgebreider risico-kwaliteitsonderzoek. De inspectie is het afgelopen jaar begonnen met het onaangekondigd schoolbezoek in het

po; in 2026 zullen ook in het vo en het so onaangekondigde schoolbezoeken worden uitgevoerd.

- De inspectie werkt aan nieuwe onderzoekskaders, die in het voorjaar zullen worden vastgesteld. De inspectie werkt hierin onder andere het stimulerend toezicht verder uit. Hierover wordt u later nader geïnformeerd.
- Naar verwachting treedt per 1 januari 2026 de Wet kinderopvang BES in werking. Vanaf dat moment zal de inspectie toezicht houden op de kinderopvang aan de hand van een bijgesteld onderzoekskader voor Caribisch Nederland.
- Het aantal meldingen bij vertrouwensinspecteurs neemt de laatste jaren toe. In 2025 is het aantal vertrouwensinspecteurs daarom toegenomen en ook in 2026 zal het aantal vertrouwensinspecteurs verder groeien om het toenemende aantal meldingen goed te kunnen behandelen.
- In hoofdstuk 3 maakt de inspectie inzichtelijk welke onderzoeken zij voor 2026 geprogrammeerd heeft, naar de thema's zoals ook bekend uit de Staat van het Onderwijs: kwaliteit van het onderwijs, basisvaardigheden en curriculum, gelijke kansen en schoolloopbanen, passend onderwijs, welbevinden en veiligheid en onderwijsprofessionals.

Proces: aanbidding en vaststelling

De inspectie richt haar werkzaamheden in op basis van het jaarwerkplan, bedoeld in artikel 7, van de WOT. In de Regeling Inspectie van het Onderwijs (hierna: RIO) staat beschreven hoe het proces van afstemming tussen de inspectie en het departement verloopt:

- Over de inhoud van het jaarwerkplan en de wisselwerking tussen het jaarwerkplan en het beleid van het ministerie vindt jaarlijks voor 1 juni een werkconferentie op hoogambtelijk niveau plaats met de inspectie en de betrokken organisatieonderdelen van het ministerie.
- De inspectie legt de Minister jaarlijks voor 1 juli het ontwerp van het jaarwerkplan voor. In de praktijk betekent dit een aanbidding van het ontwerp aan het departement (via de secretaris-generaal), waarna ambtelijk overleg plaatsvindt.
- Daarna stelt de inspectie na afstemming met de betrokken organisatieonderdelen het ontwerp voor 1 september vast en volgt aanbidding van het jaarwerkplan aan de minister van OCW.
- Het jaarwerkplan behoeft de goedkeuring van de Minister.
- Deze goedkeuring wordt niet eerder verleend dan vier weken nadat het ontwerp van het jaarwerkplan door de Minister aan de Staten-Generaal is overgelegd (voorhangprocedure). Het verkiezingsreces rekenen we niet mee in deze termijn, waardoor goedkeuring naar verwachting begin december kan plaatsvinden.
- Indien dit leidt tot aanpassingen in het ontwerp-jaarwerkplan, stelt de inspectie het ontwerp van het jaarwerkplan opnieuw vast en volgt een nieuwe

aanbieding aan de minister van OCW en de Staten-Generaal alvorens deze goedkeuring kan worden verleend.

Ambtelijk overleg

- Op 16 mei is een eerste concept van het jaarwerkplan op hoofdlijnen besproken tijdens de werkconferentie op hoogambtelijk niveau tussen inspectie en OCW.
- Vervolgens heeft, na aanbieding van het nieuwe ontwerp-jaarwerkplan aan het bestuursdepartement, schriftelijk overleg plaatsgevonden. Dit overleg is vast onderdeel van het totstandkomingsproces rond het jaarwerkplan. OCW kan in dit overleg opmerkingen meegeven, zowel inhoudelijk als op feitelijkheden. De inspectie is verplicht om op alle opmerkingen te reageren, maar kan haar eigen afwegingen maken in het al dan niet overnemen van opmerkingen.
- In dit overleg zijn onder meer de volgende onderwerpen aan bod gekomen:
 - o Activiteiten op financieel toezicht;
 - o Toezichtsmix (verschillende vormen van toezicht), mede in relatie tot de motie-Rooderkerk;
 - o Stelselonderzoeken waaronder thema-onderzoeken;
 - o Sociale veiligheid;
 - o Sturing op onderwijskwaliteit.
- Hierna heeft de inspectie het ontwerp-jaarwerkplan op besproken onderdelen aangepast en vastgesteld, en voorzien van bijgevoegde nota aan u aangeboden.
- Bij het ambtelijk overleg heeft het DG FO aan de inspectie verzocht om een themaonderzoek naar de Friese taal en cultuur in de onderzoeksplanning op te nemen. Een dergelijk onderzoek is, als onderdeel van een bestaande zesjaarlijkse cyclus, voor 2025 toegezegd in de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur 2024-2028¹. Dit zijn afspraken tussen de minister van BZK en de Provincie Friesland, met instemming van OCW en de Inspectie als het om onderwijsaangelegenheden gaat. De inspectie heeft aangegeven de herziening van het curriculum Fries (voorzien na 2030) af te willen wachten alvorens dit onderzoek uit te voeren. De inspectie is hierover in overleg met de provincie Friesland en heeft aangeboden om wel dit jaar een factsheet over de toezichtsactiviteiten over 2026 te leveren.

¹ Kamerstuk 2024D13914, pagina 22 en 24.

Datum
1 september 2025

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
N.v.t.